

การพัฒนาความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบ SQ4R

A Development of Critical Reading Ability of Mathayomsuksa 3 Students Taught by SQ4R Teaching Method

สิริพร รัตนมุง*

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนราชินีบูรณะ

9 ถนนหน้าพระ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

Siriporn Ruttanamung*

Department of Thai Language, Rachineeburana School

9, Nhapha Street, Meang Nakhon Pathom District, Nakhon Pathom Province, 7300

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R 2) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/8 โรงเรียนราชินีบูรณะ จังหวัดนครปฐม จำนวน 46 คน งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยก่อนทดลอง (Pre-Experimental Design) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t - test dependent)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบ SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 2) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
คำสำคัญ : การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ วิธีสอนแบบ SQ4R

Abstract

The purposes of this research were to : 1) compare critical reading ability of mathayomsuksa 3 students taught by SQ4R teaching method of pretest and posttest, and 2) study

* ผู้รับผิดชอบบทความ : Monaliza_zaza@hotmail.com

mathayomsuksa 3 students' opinions towards learning taught by SQ4R teaching method. The samples were 46 mathayomsuksa 3 students of Rachineeburana School in Nakhon Pathom. The pre-experimental design was one group pretest - posttest design. The research instruments were lesson plan of the critical reading ability of mathayomsuksa 3 students taught by SQ4R teaching method, comprehensive test for critical reading ability of mathayomsuksa 3 students taught by SQ4R teaching method and a questionnaire for mathayomsuksa 3 students taught by SQ4R teaching method. The data were analyzed by mean, standard deviation and t-test dependent.

The results of this research were as follow: 1) The posttest critical reading ability of mathayomsuksa 3 students taught by SQ4R teaching method was higher than the pretest, there was statistically significant at .05 level and 2) The mathayomsuksa 3 students' opinions towards learning taught by SQ4R teaching method were at high level.

Keywords: critical reading ability, SQ4R teaching.

1. บทนำ

การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานทางภาษาและการสื่อสารที่จำเป็น เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือในการรับรู้ และแสวงหาความรู้ หรือเป็นบ่อเกิดแห่งปัญญา ผู้ที่มีทักษะในการอ่านที่ดี ย่อมมีโอกาสในการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมากกว่าผู้ที่ขาดทักษะในการอ่าน ดังที่ตันยา วงศ์ธนะชัย (2542) ได้กล่าวว่า “การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้เรามีโอกาสได้ศึกษาตลอดชีวิตและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตในที่สุด” สอดคล้องกับ นภดล จันทรเพ็ญ (2535) ได้กล่าวไว้ว่า “การอ่านมีความสำคัญต่อมนุษย์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน มีหนังสือให้เลือกอ่านมากมาย การอ่านช่วยให้เราสามารถหาความรู้ ความบันเทิง สร้างเสริมประสบการณ์ ที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตทั้งการศึกษาอาชีพการงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม” ดังนั้น การอ่านจึงเป็นทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ และช่วยพัฒนาสติปัญญาให้แตกฉาน

การอ่านสารประเภทต่างๆ มีจุดมุ่งหมายที่ต่างกัน ดังที่สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์ (2550) กล่าวว่า การอ่านมีจุดมุ่งหมายเพื่อรับการถ่ายทอด เป็นสื่อความคิด เจตนา หรือ การทำความเข้าใจให้มีความรู้ ความบันเทิง เกิดการพักผ่อน พัฒนาปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งมีแนวความคิดตรงกับภักทร เทพพรธนะ (2541) ที่กล่าวถึงการอ่านเพื่อความคิด ได้แก่ การอ่านข้อความประเภทที่แสดงทรรศนะ เช่น บทความ บทวิจารณ์ การวิจัย ฯลฯ การอ่านในลักษณะนี้เป็นการอ่านแนวความคิดของผู้เขียน เพื่อเป็นแนวทางความคิดของตนเองและอาจนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชีวิต ผู้อ่านจะต้องมีวิจารณญาณในการเลือกนำความคิดที่ได้อ่านมาใช้ให้เป็นประโยชน์ และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้อ่านจึงจำเป็นต้องมีจุดมุ่งหมายในการอ่าน และใช้วิจารณญาณในการอ่าน

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีความสำคัญอย่างยิ่งกับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ โดยเฉพาะนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ โดยเฉพาะนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับนั้น

หากขาดการฝึกฝนทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะในการดำรงชีวิต เพราะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จะช่วยให้นักเรียนรู้จักทำความเข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม สมเหตุสมผล แม้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะให้ความสำคัญกับการสอนอ่าน โดยเฉพาะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ แต่นักเรียนยังคงมีปัญหาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังที่กรณีการ พวงเกษม (2533) ได้กล่าวถึงปัญหาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สรุปได้ว่า นักเรียนขาดทักษะการอ่านอย่างมี วิจารณญาณ ทำให้การอ่านไม่เกิดประโยชน์เพราะไม่ได้รับสาระความรู้จากเรื่องที่อ่าน สอดคล้องกับแนวคิด ของสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2535) ที่กล่าวสรุปว่า นักเรียนมักอ่านเพื่อความเข้าใจเรื่องราวมากกว่าที่จะอ่าน เพื่อคิดวิจารณ์ การที่จะทำให้ นักเรียนสามารถอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้นั้น จึงเป็นหน้าที่ครู ซึ่งควรหา วิธีสอนหรือสื่อการสอนที่จะช่วยพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และจากการสัมภาษณ์ครูกลุ่ม สาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนราชินีบูรณะ จำนวน 3 คน เกี่ยวกับปัญหาการอ่านของนักเรียนโรงเรียน ราชินีบูรณะ ในปัจจุบันมีความเห็นว่านักเรียนในสมัยปัจจุบันอ่านสารแบบผ่านตา อ่านให้พอเข้าใจเรื่องราว แต่ไม่ได้พยายามค้นหาความหมายแฝง หรือตีความหรือประเมินค่าสารที่อ่าน หรือเรียกได้ว่าขาดการใช้ทักษะ ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ทำให้การอ่านยังเป็นเพียงอ่านออกแต่ไม่ใช่อ่านเป็น และจากผลการทดสอบ ระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนโรงเรียนราชินีบูรณะ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่ปี 2556 - 2559 มีผล คะแนนในด้านการอ่านยังไม่ถึงเกณฑ์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กล่าวคือมีคะแนนรวมในมาตรฐาน ด้านการอ่านต่ำกว่าร้อยละ 60 เนื่องจากนักเรียนขาดการฝึกฝนทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพราะสนใจ การดูสื่อเทคโนโลยีต่างๆ มากกว่า รวมถึงตัวบทเรียนที่ครูใช้สอนอาจจะไม่ทันสมัยเข้ากับวัยและประสบการณ์ ของนักเรียน นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดจากทักษะของนักเรียนที่ไม่สามารถใช้วิจารณญาณในการอ่านได้แล้ว ปัญหา อีกส่วนคือเกิดจากตัวผู้สอน คือ ครูส่วนใหญ่เน้นการท่องจำ มากกว่าการสร้าง ความเข้าใจหรือนำไปใช้ และไม่ เน้นให้นักเรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า โดยเฉพาะวิชาภาษาไทยที่มีกฎมองว่าเป็นวิชาที่ต้อง ท่องจำมากกว่าการใช้ทักษะวิเคราะห์ สังเคราะห์ ดังนั้น ครูต้องมีการเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการสอนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นเรื่องที่ใช้ทักษะที่สูงขึ้นมากกว่าความรู้ความเข้าใจ ซึ่งจำเป็นต้องมีการเตรียมการสอนและวิธีสอนที่ดี

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้วิธีการสอน ในรูปแบบต่างๆ และศึกษาตัวอย่างแผนการสอน ตัวอย่างแบบทดสอบ พบวิธีการแก้ไขปัญหาการอ่านอย่างมี วิจารณญาณหลายวิธี เช่น การสร้างสื่อนวัตกรรม การใช้วิธีสอน เช่น CIRC หมวกหกใบ และ KWL แต่มีอีก วิธีหนึ่งที่น่าสนใจ คือ SQ4R ซึ่งเป็นวิธีสอนที่มีขั้นตอน 6 ขั้นตอนที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนมีประสิทธิภาพในการ อ่านดีกว่าการอ่านโดยไม่ตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า ซึ่งทำให้การอ่านไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าต้องการอะไรหลัง การอ่าน แต่ถ้ามีการใช้คำถามจะช่วยให้ นักเรียนได้แนวคิดจากคำถามและพยายามหาคำตอบเมื่อครูผู้สอนถาม โดยขั้นตอนของวิธีการอ่านแบบ SQ4R เริ่มจากให้ผู้อ่านสำรวจ (S : Survey) หรืออ่านเนื้อเรื่องอย่างคร่าวๆ เพื่อหาจุดสำคัญของเรื่องแล้วตั้งคำถาม (Q : Question) เพื่อให้การอ่านเป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมายและจับ ประเด็นสำคัญได้ถูกต้อง ขั้นตอนที่ 3 ให้ผู้อ่าน อ่านข้อความ (R ตัวที่ 1: Read) ในบทอ่านอย่างละเอียดเพื่อ ค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่ตั้งไว้แล้วให้จดบันทึก (R ตัวที่ 2: Record) ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการอ่านในขั้น R

ตัวที่ 1 : Read มุ่งเน้นจดบันทึกในส่วนที่สำคัญและสิ่งจำเป็นโดยใช้ข้อความที่รัดกุม ต่อมาเป็นการตอบคำถามหรือเขียนสรุปใจความสำคัญ (R ตัวที่ 3 : Recite) เขียนสรุปความโดยผู้อ่านพยายามใช้ถ้อยคำของตนเองให้มากที่สุด ขั้นตอนสุดท้ายเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์บทอ่าน (R ตัวที่ 4 : Reflect) และแสดงความคิดเห็นสอดคล้องหรือไม่สอดคล้อง โดยผู้วิจัยกำหนดบทอ่านเป็นโฆษณา บทความ และเรื่องสั้น โดยใช้วิธีเพิ่มระดับความยากของตัวบทอ่าน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิธีสอนแบบ SQ4R สามารถพัฒนาความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ เนื่องจากเป็นวิธีการที่มีขั้นตอนชัดเจน ดังเช่นผลการวิจัยของกานต์ธิดา แก้วงาม (2556) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R กับวิธีสอนแบบปกติ พบว่าผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R สูงกว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบปกติ

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R มีความสามารถทางการอ่านสูงขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราชินีบูรณะ ให้มีความสามารถด้านการอ่านที่ดียิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากการอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน รวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนที่จะพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนาความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R
2. ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R

3. สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ไม่ต่ำกว่าระดับดี

4. ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 12 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 507 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/8 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 46 คนวิธีการสุ่มตัวอย่างการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และ 2) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเนื้อหาที่ใช้สอนเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท.1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน และพิจารณาตัวชี้วัดในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัวชี้วัด ม.3/2 ระบุความแตกต่างของคำที่มีความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย ม.3/3 ระบุใจความสำคัญและรายละเอียดของข้อมูลที่สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน ม.3/4 อ่านเรื่องต่างๆ แล้วเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด บันทึกย่อความ และรายงาน ม.3/5 วิเคราะห์ วิจาร์ณ และประเมินเรื่องที่อ่านโดยใช้กลวิธีการเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ม.3/6 ประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่สนับสนุนในเรื่องที่อ่าน ม.3/8 วิเคราะห์เพื่อแสดงความคิดเห็นโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน โดยบทอ่านที่นำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ได้แก่ โฆษณา บทความ และเรื่องสั้น

4. ระยะเวลาในการวิจัย ผู้วิจัยทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยทำการทดลองเป็นเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ รวม 9 คาบ คาบละ 50 นาที

5. นิยามเชิงปฏิบัติการ

1. การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความสามารถในการสรุปสาระสำคัญ บอกจุดมุ่งหมายของสาร ตีความ แยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น วิเคราะห์ วิจาร์ณ ประเมินคุณค่า และความน่าเชื่อถือของเรื่องที่อ่านได้อย่างสมเหตุสมผล

2. วิธีสอนแบบ SQ4R หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งประกอบด้วย 1) ขั้นนำ 2) ขั้นสอน มี 6 ขั้นตอนย่อย คือ 2.1) ให้นักเรียนสำรวจ (Survey-S) บทอ่าน และอ่านเนื้อเรื่องอย่างคร่าวๆ 2.2) นักเรียนตั้งคำถาม (Question-Q) จากบทอ่าน 2.3) นักเรียนอ่านบทอ่านอย่างละเอียด (Read-R) และค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่ตั้งไว้ 2.4) นักเรียนจดบันทึก (Record-R) ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการอ่านโดยบันทึกตามความเข้าใจของตนเอง พร้อมจดบันทึกคำตอบจากคำถามที่ตั้งไว้ 2.5) นักเรียนสรุปใจความสำคัญ (Recite-R) โดยใช้ภาษาของตนเอง และ 2.6) นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทบทวน (Reflect-R) วิเคราะห์ วิจาร์ณบทอ่าน แสดงความคิดเห็น ครูจะทบทวนคำถามและคำตอบที่ได้จากบทอ่าน หากข้อมูลที่สำคัญหายไปให้นักเรียนกลับไปอ่านซ้ำ และ 3) ขั้นสรุป

3. ความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การที่ผู้อ่านสามารถสรุปสาระสำคัญ บอกจุดมุ่งหมายของสาร ตีความ แยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น วิเคราะห์ วิจาร์ณ ประเมินคุณค่า และความน่าเชื่อถือของเรื่องที่อ่านได้อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งวัดได้จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4. ความคิดเห็นของนักเรียน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ โดยวัดจากการทำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. นักเรียน หมายถึง ผู้เรียนที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

6. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยวิธีสอนแบบ SQ4R มีขั้นตอนดังนี้ 1.1) ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 1.2) ทำการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา คำอธิบายรายวิชา เนื้อหาของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R 1.3) ศึกษาวิธีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามวิธีสอนแบบ SQ4R เพื่อเป็นแนวทางการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จากตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 1.4) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R เรื่อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 6 แผน โดยให้นักเรียนเรียนจากตัวบทอ่านที่เป็นโฆษณา จำนวน 2 แผน เป็นบทความ 2 แผน และเป็นเรื่องสั้น 2 แผน รวมเวลาเรียนทั้งหมด 9 คาบ แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน กระตุ้นความสนใจของนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เรื่องที่จะอ่าน เช่น ให้อ่านภาพ อ่านบัตรคำ หรือวีดิทัศน์ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะอ่าน เกมทางการศึกษา หรือการใช้คำถาม เป็นต้น ขั้นสอน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยมี 6 ขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1) นักเรียนสำรวจ (S : Survey) บทอ่าน และอ่านเนื้อเรื่องอย่างคร่าวๆ 2) นักเรียนตั้งคำถาม (Q : Question) จากบทอ่านตามความสนใจ 3) นักเรียนอ่านบทอ่านอย่างละเอียด (Read : R) และค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่ตั้งไว้ 4) นักเรียนจดบันทึก (Record : R) ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการอ่านโดยบันทึกตามความเข้าใจของตนเอง พร้อมจดบันทึกคำตอบจากคำถามที่ตั้งไว้ 5) นักเรียนสรุปใจความสำคัญ (Recite : R) โดยใช้ภาษาของตนเอง และ 6) นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทบทวน (Reflect : R) วิเคราะห์ วิวิจารณ์บทอ่าน พร้อมแสดงความคิดเห็น รวมถึงการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ครูทบทวนคำถามและคำตอบที่ได้จากบทอ่าน หากข้อมูลที่สำคัญหายไป ให้นักเรียนกลับไปอ่านซ้ำ และขั้นสรุป นักเรียนและครูร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ทั้งด้านเนื้อเรื่องและวิธีการอ่าน ครูตรวจสอบผลการเรียนรู้ด้วยคำถาม

2. การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2) วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา คำอธิบายรายวิชา และ

เนื้อหาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 3) ศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวทางการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยจำแนกตามประเภทบทอ่าน 4) สร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบตามแนวคิด ของบลูม โดยการกำหนดค่าน้ำหนักจำนวนข้อทดสอบที่จะใช้ในการสร้างแบบทดสอบตามแผนการจัดการ เรียนรู้และ การวัดความรู้ในระดับต่างๆ ตามจำนวนดังตารางที่ 1 5) นำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่าน อย่างมีวิจารณญาณที่ได้มาจัดทำเป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบเดียวกันแต่สลับ ข้อคำถามและตัวเลือก และ 6) นำแบบทดสอบมาใช้กับนักเรียน

ตารางที่ 1 จำนวนข้อสอบตามพฤติกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

วัตถุประสงค์ ประเภทบทอ่าน	ความจำ	ความเข้าใจ	การนำไปใช้	วิเคราะห์	สังเคราะห์	ประเมินค่า	จำนวนข้อ
โฆษณา	-	-	1	2	2	1	6
บทความ	-	1	1	2	2	1	7
เรื่องสั้น	-	2	1	2	1	1	7
รวมจำนวนข้อ	0	3	3	6	5	3	20

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R ผู้วิจัย ดำเนินการสร้าง ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการ เรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R 3 ด้าน คือด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ ที่ได้รับจากการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 10 ข้อ ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้ระดับคะแนน	5
เห็นด้วยมาก	ให้ระดับคะแนน	4
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ระดับคะแนน	3
เห็นด้วยน้อย	ให้ระดับคะแนน	2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้ระดับคะแนน	1

เกณฑ์การให้ความหมายของค่าเฉลี่ย กำหนดตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2541) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.51– 5.00	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51– 4.50	หมายถึง	เหมาะสมมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51– 3.50	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51– 2.50	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00– 1.50	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของคะแนนความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R ใช้ค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent samples)

8. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยวิธีสอนแบบ SQ4R

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	Mean	S.D.	t	P
การทดสอบก่อนเรียน	46	20	9.54	2.73	10.11*	0.00
การทดสอบหลังเรียน	46	20	12.11	1.99		

*p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยวิธีสอนแบบ SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตอบจุดประสงค์และข้อคำถามในการวิจัย โดยค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการจัดการเรียนรู้ (Mean = 12.11, S.D. = 1.99) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนการจัดการเรียนรู้ (Mean = 9.54, S.D. = 2.73)

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R ปรากฏดังตารางที่ 3 ซึ่งจากตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R พบว่า ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.15, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนแสดงความคิดเห็นในภาพรวมระดับมาก (Mean = 4.30, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า วิธีสอนแบบ SQ4R เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นในทุกขั้นตอนในระดับมาก เป็นลำดับแรก (Mean = 4.46, S.D. = 0.66) การจัดการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนตั้งคำถามและตอบคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้ในระดับมากเป็นลำดับรองลงมา (Mean=4.39, S.D.=0.74) และการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ปฏิบัติตามขั้นตอนได้ไม่ยากเกินไปในระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย (Mean = 4.04, S.D. = 0.63) ลำดับที่ 2 ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ นักเรียนแสดงความคิดเห็นในภาพรวมระดับมาก (Mean = 4.2, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนได้พัฒนาความสามารถด้านการอ่านและมีเป้าหมายในการอ่านในระดับมากเป็นลำดับแรก (Mean = 4.33, S.D.=0.70) นักเรียนสามารถนำกระบวนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไปใช้ในชีวิตประจำวันและในวิชา

อื่นได้ในระดับมาก เป็นลำดับรองลงมา (Mean = 4.22, S.D. = 0.70) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้นในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย (Mean = 4.11, S.D. = 0.64)

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R

ข้อที่	รายการที่แสดงความคิดเห็น	Mean	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้					
1	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับต่อเนื่อง ไม่สับสน	4.13	0.65	มาก	3
2	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ปฏิบัติตามขั้นตอนได้ ไม่ยากเกินไป	4.04	0.63	มาก	4
3	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนคิด วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นในทุกขั้นตอน	4.46	0.66	มาก	1
4	การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งคำถาม และตอบคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้	4.39	0.74	มาก	2
รวมด้านกิจกรรมการเรียนรู้		4.30	0.62	มาก	1
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้					
5	นักเรียนมีความสุขในการร่วมกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ โดยวิธีสอนแบบ SQ4R	3.61	0.75	มาก	3
6	การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี มีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม	3.91	0.84	มาก	2
7	นักเรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อน	4.33	0.70	มาก	1
รวมด้านบรรยากาศการเรียนรู้		3.94	0.71	มาก	3
8	นักเรียนได้พัฒนาความสามารถด้านการอ่าน และมีเป้าหมายในการอ่าน	4.33	0.70	มาก	1
9	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน มากขึ้น	4.11	0.64	มาก	3
10	นักเรียนสามารถนำกระบวนการอ่านอย่างมี วิจารณญาณไปใช้ในชีวิตรประจำวัน และในวิชาอื่นได้	4.22	0.70	มาก	2
รวมด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้		4.21	0.65	มาก	2
รวมทุกด้าน		4.15	0.64	มาก	

ลำดับสุดท้าย คือ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ นักเรียนแสดงความคิดเห็นในภาพรวมระดับมาก (Mean = 3.94, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนในระดับมากเป็นลำดับแรก (Mean = 4.33, S.D. = 0.70) การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี มีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ในระดับมาก เป็นลำดับต่อมา (Mean = 3.91, S.D. = 0.84) และนักเรียนมีความสุขในการร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย (Mean = 3.61, S.D. = 0.75)

9. สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบ SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอันดับที่ 1 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้เป็นอันดับที่ 2 และด้านบรรยากาศการเรียนรู้เป็นอันดับสุดท้าย

10. อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบ SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะการใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ในชั้นสอนช่วยให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพราะมีลำดับในการฝึกคิดพิจารณาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน และเป็นวิธีสอนที่สามารถฝึกให้นักเรียนคิดตามอย่างมีวิจารณญาณ เริ่มจากขั้นแรกคือการอ่านตัวบทอย่างคร่าวๆ (Survey) ที่จะทำให้นักเรียนมองเห็นภาพรวมของเรื่องราวว่ากล่าวถึงสิ่งใด จากนั้นฝึกตั้งคำถามจากบทอ่าน (Question) ซึ่งครูเปิดโอกาสให้นักเรียนตั้งคำถามตามความสนใจของนักเรียนเอง ซึ่งอาจจะเป็นคำถามที่มีคำตอบในตัวบทอ่านหรือไม่ก็ได้ โดยครูแนะนำให้ใช้คำถามประเภทปลายเปิดที่มักขึ้นต้นด้วยเพราะเหตุใด ทำไม อย่างไร เพื่อให้เด็กนักเรียนตอบโดยการแสดงความคิดเห็นร่วมกันได้ ซึ่งความคิดเห็นนั้นจะมีน้ำหนักน่าเชื่อถือหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการให้เหตุผลในการสนับสนุนความคิดเห็นของนักเรียน สอดคล้องกับสคูคินส์ สินธพานนท์ และคณะ (2545) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ทำให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการอ่านที่ดีกว่าการอ่านโดยไม่ตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า จะทำให้การอ่านไม่มีจุดหมายที่แน่นอนว่าต้องการอะไรหลังการอ่าน อ่านแล้วจะจับจุดสำคัญหรืออ่านไปแล้วใช้จุดมุ่งหมายเหมือนกับการเหวี่ยงแห ไม่รู้ว่าจับอะไรได้อะไรหรือไม่ แต่ถ้ามีการใช้คำถามจะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวคิดจากคำถามและพยายามหาคำตอบเมื่อผู้สอนถาม ดังนั้น การใช้คำถามจึงเป็นแนวทางที่จะทำให้ผู้เรียนอ่านอยู่ในขอบเขตที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าวิธีสอนแบบ SQ4R มีขั้นตอนของการตั้งคำถาม ซึ่งการตั้งคำถามนั้นสามารถระบุระดับของความคิดได้ว่า จะตั้งคำถามที่ถามถึงความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือถึงขั้นประเมินค่า ขั้นตอนการตั้งคำถามนับเป็นขั้นที่สำคัญมากดังเช่นที่ศุภิชญา เจริญกุล (2546) ได้เสนอแนะ

การใช้คำถามเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ในระดับต่างๆ โดยจะเห็นได้ว่าระดับการตั้งคำถามจะนำไปสู่การคิดในระดับที่ต่างกัน เริ่มจากการตั้งคำถามในระดับเบื้องต้นจะสะท้อนคำตอบประเภทความรู้ความจำจนถึงระดับคำถามที่ให้อ่านประเมินค่า หรือตัดสินคุณค่าบทย่อ ดังนั้น ขั้นตอนของการตั้งคำถามจึงมีส่วนสำคัญมาก สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านความรู้ ใช้คำถามที่ต้องการให้ผู้เรียนบอกสิ่งที่รู้ เช่น ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร เทียบได้กับขั้น Survey 2) ด้านความเข้าใจ ใช้คำถามที่ผู้เรียนได้คิดแปลความหมาย ตีความ ขยายความ เช่น ยกตัวอย่าง อธิบาย เทียบได้กับขั้น Question 3) ด้านการนำไปใช้ ใช้คำถามที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ หรือสถานที่ที่ไม่คุ้นเคย เช่น ให้พิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้น เทียบได้กับขั้น Question-Read-Record 4) ด้านการวิเคราะห์ ใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนได้แยกแยะ จำแนก เช่น จำแนกรื่องราว บอกประเด็นสำคัญ บอกความสัมพันธ์ เทียบได้กับขั้น Record-Recite 5) ด้านการสังเคราะห์ ใช้คำถามหรือคำที่ต้องการให้ผู้เรียนประมวลสาระหรือเรื่องราวต่างๆ ขึ้นเป็นเรื่องใหม่ เช่น สร้าง ทำ พัฒนา ออกแบบ เทียบได้กับขั้น Record-Recite และ 6) ด้านการประเมินค่า ใช้คำถามที่ต้องการให้ผู้เรียนประเมินเรื่องราวหรือข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดและให้แสดงเหตุผลประกอบ เช่น วิจารณ์ พิจารณา ตัดสิน เปรียบเทียบ เทียบได้กับขั้น Reflect ซึ่งการตั้งคำถามเป็นขั้นตอนที่เป็นแนวทางที่จะทำให้นักเรียนอ่านอยู่ในขอบเขตที่ตั้งไว้ และมีแรงจูงใจในการหาคำตอบที่นักเรียนต้องการรู้ ซึ่งเป็นคำถามที่ต่างกัน เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถ ความสนใจที่แตกต่างกัน วิธีสอนแบบ SQ4R เป็นวิธีการสอนการอ่านที่ใช้ทักษะการอ่านตั้งแต่ระดับ การอ่านจับใจความสำคัญจนถึง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 3) ขั้นต่อมาคือให้นักเรียนกลับไปอ่านตัวบทอีกครั้งอย่างละเอียดเพื่อหาคำตอบของคำถามที่ตั้งไว้ (Read) 4) ขั้นต่อมาคือ (Record) ให้นักเรียนจดบันทึกข้อความรู้จากตัวบทด้วยภาษาของตนเอง 5) (Recite) คือ การที่ให้นักเรียนสรุปความเข้าใจด้วยภาษาของตนเอง โดยข้อมูลนั้นจะสะท้อนความรู้ที่สังเคราะห์ผ่านมุมมองของนักเรียนแล้ว นักเรียนจะเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น 6) สุดท้ายคือการร่วมกันสรุป อภิปรายความรู้ที่ได้จากการอ่านอย่างเป็นขั้นตอนนั้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง (Reflect) ซึ่งนักเรียนจะได้ร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย โดยใช้เหตุผลประกอบความคิดนั้นๆ ในแต่ละขั้นตอนของวิธีสอนแบบ SQ4R นั้น ครอบคลุมพฤติกรรมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งฮีลแมน (Heilman, 1967) เสนอความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไว้ดังต่อไปนี้ 1) จำแนกประเภทของงานเขียนได้ (Survey) 2) ความสามารถแยกแยะส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงหรือข้อคิดเห็น (Question-Read) 3) ความสามารถอธิบายของคำศัพท์สำนวนอุปมา (Read-Record-Recite) 4) การตัดสินสิ่งที่ถูกและผิด (Recite) 5) การบอกจุดประสงค์ของผู้เขียน (Recite) 6) การจับแนวความคิดหลัก (Recite) 7) การจับน้ำเสียงหรือความรู้สึกของผู้เขียน (Recite) 8) การบอกโครงเรื่องหรือสรุปเรื่อง (Record) 9) การประเมินคุณค่าของเรื่องที่อ่าน (Reflect) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนของวิธีสอนแบบ SQ4R ล้วนส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับรูบิน (Rubin, 1990) ที่กล่าวถึงความสามารถทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณว่า คือ ความสามารถในการจับใจความสำคัญ การตีความ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล รวมถึงความสามารถในการจำแนกข้อเท็จจริงจากความคิดเห็น และการจำแนกความแตกต่างระหว่างเรื่องสมมติและเรื่องจริง อีกทั้งยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของรัตนภักดิ์ เลิศคำฟู (2547) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า วิธีสอนแบบ SQ4R เป็นวิธีการสอนอ่านที่ดี

มีขั้นตอน เป็นระบบชัดเจน เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ นอกจากนั้น ในแต่ละขั้นตอนยังกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดตลอดเวลา กล้าแสดงความคิดเห็น ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ทั้งยังมีผู้วิจัยท่านอื่นๆ ได้ทดลองใช้วิธีสอนแบบ SQ4R กับวิชาต่างๆ ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย รวมถึงสอนกับเด็กนักเรียนในช่วงอายุต่างๆ และผลการวิจัยได้ออกมาในทิศทางเดียวกัน คือ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณได้ ดังเช่น รัตนภักดิ์ เลิศคำฟู (2547) ได้ศึกษาการใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ในการสอนอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนดีขึ้น สอดคล้องกับเมฆลา ลือโสภา (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้พัฒนาการอ่านจับใจความ ด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.75/87.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับกานต์ธิดา แก้วกาม (2556) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R กับวิธีสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสูงกว่าแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังมีผลการวิจัยจากต่างประเทศที่ยืนยันผลการใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ในการพัฒนาทักษะการอ่านดังนี้ แวนเตอร์ และคูเปอร์ Wander & Cooper (1996) ศึกษาผลการใช้กลวิธีการเรียนโดยใช้ SQ4R สำหรับการอ่านตำราเรียนในระดับมัธยมศึกษา ได้เปรียบเทียบนักเรียนระหว่างกลุ่มที่เรียนแบบปกติ กลุ่มที่เรียนโดยวิธี SQ3R และกลุ่มที่เรียนโดยวิธี SQ4R ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่เรียนโดยกลวิธี SQ3R และ SQ4R ผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันคือ นักเรียนที่เรียนด้วยวิธี SQ4R มีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยกลวิธี SQ3R แต่ทั้ง 2 วิธีมีความเหมาะสมกับการสอนอ่าน ซึ่งวิธีสอนแบบ SQ4R นั้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย ไม่จำเป็นจะต้องใช้แต่การเรียนรู้การอ่านเฉพาะวิชาภาษาไทยเท่านั้น สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษและวิทยาศาสตร์ได้ ดังเช่นผลการวิจัยของเกชซาบัน และฮาไล Ghait, Shaaban & Halal (2000) ได้ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเทคนิคที่ส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านกับผู้เรียนภาษาอังกฤษในระดับที่สูงที่เป็นชาวอาหรับทั้งหมด 45 คน ผู้เรียนได้รับเทคนิคการสอนความเข้าใจในการอ่านทั้งหมด 3 วิธี คือ วิธี เอส คิว โฟร์อาร์ (SQ4R) ดี ดาร์ ที เอ (DRTA) และ พี อาร์ อี พี (PreP) ผลการวิจัยพบว่า เทคนิค เอส คิว โฟร์อาร์ เป็นเทคนิคการอ่านเพื่อความเข้าใจที่มีประสิทธิภาพดีที่สุดและไมเนอร์ Miner (2005) ศึกษาวิธีการอ่านด้วยวิธี SQ4R ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึกอ่านด้วยวิธี SQ4R สรุปได้ว่า วิธีสอนแบบ SQ4R ช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณได้ดี เนื่องด้วยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการตั้งคำถามตามความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ทำให้การอ่านมีจุดมุ่งหมาย การตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าจะทำให้การอ่านไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และช่วยให้นักเรียนได้แนวคิดจากคำถามและพยายามหาคำตอบ ดังนั้นการใช้คำถามจึงเป็นแนวทาง

ที่จะทำให้ผู้เรียนอ่านอยู่ในขอบเขตที่กำหนด ขึ้นตอนต่างๆ ล้วนเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเก็บสาระสำคัญได้ รวมถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย ดังที่กานต์ธิดา แก้วกาม (2556) ได้กล่าวว่า วิธีสอนแบบ SQ4R เป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขึ้นตอนการสอนมีระบบที่ชัดเจน เป็นวิธีการสอนที่ช่วยฝึกทักษะการคิด เพราะแต่ละขั้นตอน ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ นอกจากนั้นยังกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และมีความกระตือรือร้นในการเรียน ที่สำคัญวิธีสอนแบบ SQ4R ช่วยทำให้การอ่านของผู้เรียนเป็นการอ่านที่มีจุดมุ่งหมาย มีขอบเขต ช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา สามารถเก็บสาระสำคัญ แนวคิดของเรื่อง ใจความสำคัญของเรื่องได้ ทำให้การอ่านของผู้เรียนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบ SQ4R ของผู้วิจัยในครั้งนี้ได้ออกมาสอดคล้องกับผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธี SQ4R โดยภาพรวม นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธี SQ4R อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักเรียนเห็นด้วยมาก โดยด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นอันดับที่ 1 เพราะวิธีสอนแบบ SQ4R เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น ทุกขั้นตอนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนตั้งคำถามและตอบคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับต่อเนื่องไม่สับสน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ปฏิบัติตามขั้นตอนได้ไม่ยากเกินไป รองลงมาคือด้านประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ โดยนักเรียนได้พัฒนาความสามารถด้านการอ่านและมีเป้าหมายในการอ่าน นักเรียนสามารถนำกระบวนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไปใช้ในชีวิตประจำวันและในวิชาอื่นได้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น อันดับสุดท้ายคือด้านบรรยากาศการเรียนรู้โดยมีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี มีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม จนนักเรียนเกิดความสุขในการร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เนื่องด้วยการอ่านตามขั้นตอนของวิธีสอนแบบ SQ4R นั้น เป็นการอ่านที่เป็นกระบวนการมีขั้นตอนที่ชัดเจน ดังนั้น การใช้คำถามจึงเป็นแนวทางที่จะทำให้ผู้เรียนอ่านอยู่ในขอบเขตที่ตั้งไว้ แล้วจะทำให้เข้าใจดีขึ้น ผลของการสอบถามความคิดเห็นต่อวิธีสอนแบบ SQ4R อยู่ในระดับพึงพอใจมาก สอดคล้องกับผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธี SQ4R ของรัตนภักดิ์ เลิศคำฟู (2547) ได้ศึกษาการใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ในการสอนอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ส่วนใหญ่แสดงความพึงพอใจและต้องการเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R สอดคล้องกับเมขลา ลือโสภา (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้พัฒนาการอ่านจับใจความด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R อยู่ในระดับพอใจมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และกานต์ธิดา แก้วกาม (2556) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R กับวิธีสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R ภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

11. ข้อเสนอแนะ

1. ครูต้องอธิบายขั้นตอนในขั้นสอนของวิธีสอนแบบ SQ4R ซึ่งมีทั้งหมด 6 ขั้นตอนให้นักเรียนเข้าใจ ก่อนนำวิธีนี้ไปใช้ในการอ่านพิจารณาข้อความหรือสารประเภทต่างๆ เพราะวิธีการอ่านตามขั้นตอน SQ4R นั้น ได้ออกแบบขั้นตอนการอ่านที่เป็นลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน หากนักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนจะทำให้เกิดการ เรียนรู้ การคิด ที่เป็นระบบยิ่งขึ้น ให้นักเรียนได้เข้าใจขั้นตอนและตระหนักถึงศักยภาพของตนเองในการทำงาน และพยายามปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองที่ได้รับจากการแบ่งหน้าที่กันในกลุ่ม

2. ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตั้งคำถามตามความสงสัยของนักเรียนที่แท้จริง ส่งเสริมให้นักเรียน ตั้งคำถามแบบปลายเปิดมากกว่าปลายปิด แม้คำถามนั้นไม่สามารถหาคำตอบได้จากบทอ่าน และควรส่งเสริม ให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง รวมถึงส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกทาง ความคิด กล้าพูดในที่ประชุมเพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R เป็นรูปแบบ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมกระบวนการคิดที่เป็นขั้นตอน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่าง มีวิจารณญาณ เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนการอ่านสารประเภทต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ จากโฆษณา บทความและเรื่องสั้น จนทำให้นักเรียนพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถนำ วิธีการอ่านตามขั้นตอน SQ4R ไปประยุกต์ใช้กับการอ่านสารประเภทอื่นๆ ทั้งในวิชาภาษาไทยและวิชาอื่นๆ อีกทั้งยังส่งเสริม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ จึงควรนำรูปแบบจัดการเรียนรู้ด้วยวิธี SQ4R ไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อเป็นการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและคิดอย่างมีวิจารณญาณ อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น

12. เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ พวงเกษม. (2533). การสอนเขียนเรื่องโดยใช้จินตนาการสร้างสรรค์ระดับประถมศึกษา.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.

กานต์ธิดา แก้วกาม. (2556). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R กับวิธีสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ภาควิชาหลักสูตร

และวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ดนยา วงศ์ณะชัย. (2542). การอ่านเพื่อชีวิต. ลพบุรี : สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.

ณภัทร เทพพรธนะ. (2541). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร : ดอกหญ้า.

นภดล จันท์เพ็ญ. (2535). การใช้ภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร : แสงศิลป์การพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2541). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพมหานคร : ชมรมเด็ก.

เมขลา ลือโสภา. (2555). การพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้

ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

รัตนภัณฑิ์ เลิศคำฟู. (2547). การใช้วิธีสอนแบบเอสคิวโฟร์อาร์ในการสอนอ่านจับใจความสำคัญสำหรับ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ศุภิชฐา เจียรกุล. (2546). **คู่มือการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2552). **พัฒนาทักษะการคิด...พิชิตการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2535). **การสอนอ่านวิชาภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์. (2550). **ทักษะการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน**. นนทบุรี : ซี.ซี. นอลลิติจ์ลิงค์.
- Ghaith, G.M., Shaaban K.A., and Halal N.A. (2005). **The relative effectiveness of pre - Reading strategies on the comprehension of ELS readers**. Available at http://www.lb.aub.edu.lb/~webpubof/research/21report/education_projects.html
- Heilman, A.W. (1967). **Principle and Practices of Teaching Reading**. Ohio: A Bell&Howell
- Miner, W. 2005. **The impact of the SQ4R, as a strategy for retelling expository text, on student comprehension**. Retrieved from <http://www.src.Truman.edu>.
- Rubin, D. (1990). **A Practical Approach to Teaching Reading**. New York : Schuster.
- Wander & Cooper.1996. **To What and How of Reading Instruction**. (2nd editon). Ohio : Meritt Publishing Company.